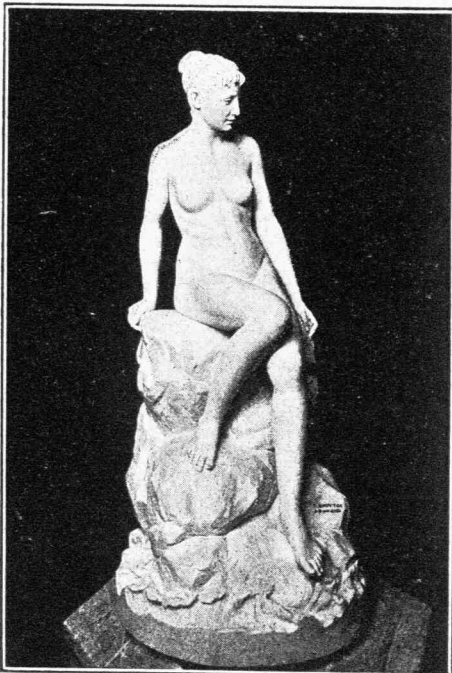

ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΑΛΙΤΕΧΝΑΙ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Φιλελλήνων, ἀπέναντι τῆς Ἀγγλικῆς Ἐκκλησίας, ἐγείρεται—τρόπος τοῦ λέγειν, διότι εἶνε πολὺ χαμηλός,—οἰκίσκος μὲ ἀνάγλυφον ἀέτωμα ἀρχαϊκῆς παραστάσεως καὶ μὲ προτομὰς γυψίνους θεῶν καὶ ἡρώων, μεταξύ τῶν ὁποίων διαπρέπει ἡ γενειῶσα τοῦ Διὸς σοβαρότης.

Ὁ διάκοσμος αὐτός, συνήθης εἰς τ' ἀθηναϊκὰ ἐρμολυφεῖα, κινεῖ τὴν προσοχὴν τῶν κομφῶν περιπατητῶν. Ἀλλὰ πόσων ἐξ αὐτῶν κινεῖ καὶ τὴν ὄρεξιν νὰ εἰσέλθουν, νὰ ἐπισκεφθοῦν τὸ μικρὸν ἐργαστήριον, ἐπὶ τῆς προμετωπίδος τοῦ ὁποίου φέρε-

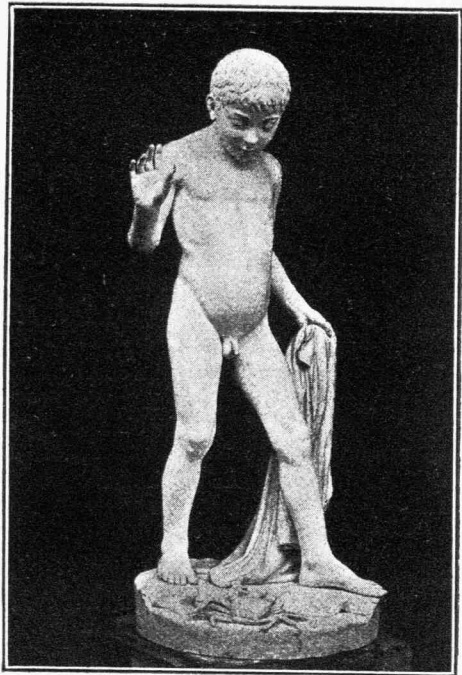

Ἡ λουομένη

ται ἐν τῶν διαπρεπεστέρων ὀνομάτων τῆς συγχρόνου παρ' ἡμῖν καλλιτεχνίας.

Ἡ ἀδιαφορία αὕτη τῆς κοινωνίας, μάλιστα τῆς αὐτοκαλουμένης καλῆς, ἢ πολλαχῶς ἐκδηλουμένη ἀδιαφορία πρὸς τὰ ἔργα τῆς Τέχνης, ἀποτελεῖ φαινόμενον δυσάρεστον καὶ ὄχι πολὺ ἐνθαρρυντικὸν διὰ τοὺς ἐργάτας τοῦ καλοῦ. Δὲν ζητοῦν οὔτε πλοῦτη, οὔτε δόξας καὶ τιμὰς· ἤθελον ὁμῶς τὸ ὀλίγον ἀλλ' εἰλικρινές ἐκεῖνο ἐνδιαφέρον, τὸ ὁποῖον ὄφειλε νὰ δεικνύη πρὸς αὐτοὺς κοινωνία ἐγείρουσα ἀξιώσεις πολιτισμένης· ἤθελαν νὰ βλέπουν τὸν κόσμον ὅπως δὴποτε φοιτῶντα εἰς τὰ ἐργαστήρια τῶν, ἐξετάζοντα τὰ ἔργα τῶν, κρίνοντα καὶ ἔστω ἐπικρίνοντα αὐτά. . .

Καὶ σημειώσατε ὅτι τὰ ἐργαστήρια ταῦτα τῶν γλυπτῶν καὶ τῶν ζωγράφων εἶνε τὰ μόνα παρ' ἡμῖν καλλιτεχνικὰ κέντρα. Οὔτε Ἐκθέσεις γίνονται, οὔτε Μουσεῖα Καλῶν Τεχνῶν ὑπάρχουν οὔτε Ἄγο-

Ὁ καρκῖνος

ραί. Ἐκτός ὀλίγων, ὀλιγίστων φιλοτέχνων, οἱ ὁποῖοι παρακολουθοῦν τὴν κίνησιν, ὁ πολὺς κόσμος ἀγνοεῖ, ἢ θέλει νάγνοῃ ὅτι ὑπάρχουν καὶ ἄνθρωποι ἐγκλείοντες εἰς τὴν ψυχὴν τῶν ἐν ἰδανικὸν καὶ ὅπως ἄλλοι δημοτικώτεροι εἰς στίχους καὶ εἰς φθόγγους, ἀποτυποῦντες αὐτὸ ἐπὶ μαρμάρου ἢ ἐπὶ ὀθόνης. Καὶ τῶν μὲν ζωγράφων, ὄχι πάντοτε τῶν ἀρίστων, οἱ πίνακες σταματοῦν καμμίαν φορὰν τὸν κόσμον εἰς τὰς ὑαλοσκεπτεῖς προθήκας τῶν καταστημάτων, πρὸς πώλησιν ἐκτεθειμένοι· ἀλλὰ τῶν γλυπτῶν τὰ ἔργα, ἐκτός τῶν κοσμοῦντων πλατείας, κτίρια ἢ τάφους, τὰ κυρίως καλλιτεχνήματα, τὰ μὴ γινόμενα κατὰ παραγγελίαν, ἀλλὰ κατ' ἔμπνευσιν, εἶνε ἀπρόσιτα καὶ ἀθέατα, εἰς τοὺς μυχοὺς τῶν μὴ συγκαζομένων ἐργαστηρίων.

Ἐν τούτοις μίᾳ ἐπίσκεψιν εἰς τὸ ἐργαστήριον τοῦ κ. Βρούτου, κανένα δὲν θὰ ἐδύνατο νὰ δυσχεραστήσῃ. . . Ἀπεναντίας εἰς τὸ μικρὸν ἐκεῖνο, τὸ ὑα-

ΤΟ ΔΩΔΕΚΑΘΕΟΝ

Ἄθηνᾶ

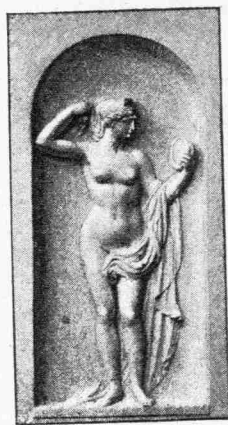
Ἀπόλλων

Ἥρα

Ζεὺς

Ἀφροδίτη

Ἔρως

Ποσειδῶν

Ἄρης

Πλούτων

Ἥφαιστος

Ἄρτεμις

Δήμητρα

λοσκειπές καὶ λευκὸν κρησφύγετον τῆς τέχνης, ὁ χρόνος διαρρέει τερπνῶς, ἡ δὲ ἀνία τῆς πεζῆς, τῆς μοχθηρᾶς ζωῆς λησμονεῖται ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ μαρμαρίνου ἐκείνου ἰδανικοῦ, τὸ ὁποῖον ἐκτοξεύει οἰονεὶ ἀκτῖνας φωτός. . .

“Ὅτε πρὸ ἐτῶν ἐπισκέφθην τὸ ἐργαστήριον τοῦ κ. Βρούτου, μού ἔκαμιν ἐντύπωσιν μεγάλην τὸ *Πνεῦμα τοῦ Κοπερνίκου*, ἐν ἐκ τῶν πρώτων ἔργων τοῦ καλλιτέχνου, τὸ ὁποῖον νέος ἔτι κατεσκευάσεν ἐν Ρώμῃ, ὅτε ἐσπούδαζεν ὡς ὑπότροφος τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὴν ἐκεῖ Ἀκαδημίαν τῶν Καλῶν Τεχνῶν.

Παράστασις τολμηροτάτης συλλήψεως. Ὁ Κοπερνίκος, — ἡ μᾶλλον τὸ πνεῦμα τοῦ Κοπερνίκου, ὑπὸ τὴν μορφήν αὐτοῦ, — φέρεται ὑπέρογιος, μετέωρος, ὑπερφυῆς καὶ διὰ μὲν τῆς μιᾶς χειρὸς στρέφει τὴν Γῆν, τὴν ὁποίαν μέχρις αὐτοῦ ἡ κοινὴ πρόληψις ὑπελάμβανεν ἀκίνητον, διὰ δὲ τῆς ἄλλης δεικνύει εἰς τὸ ἀχανές τὸ αἰώνιον κέντρον τῆς περιστροφῆς αὐτῆς, τὸν Ἥλιον. Ἡ σφαῖρα τῆς γῆς ἀποτελεῖ τὴν βᾶσιν τοῦ ἀγάλματος ἐπ’ αὐτῆς ὁ οἰονεὶ καθιπτάμενος Κοπερνίκος μετ’ τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω καὶ τοὺς πόδας ὑψηλά, στηρίζεται διὰ τῆς χειρὸς καὶ τῶν καταπιπτουσῶν πτυχῶν τοῦ μανδύου του ἐπὶ τῆς σφαίρας.

Οὕτω κατορθοῦται μία παράδοξος ἰσορροπία, πολλὰς δυσκολίας παρουσιάσασα εἰς τὸν καλλιτέχνην. Ἀλλὰ τὸ ὅλον κατεκρίθη ὡς ἀκαλαίσθητον. Παράστασις γλυπτικὴ μὲ δύο πόδας, ἔστω καὶ τοῦ Κοπερνίκου, εἰς τὸν ἀέρα, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ εὐαρεστήσῃ τοὺς συνειθισμένους νὰ θαυμάζουσιν εἰς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο τὴν κεφαλὴν καὶ μὴ ἀπαιτοῦντας ἀπὸ σώματα γλυπτὰ ἀκροβατικὰς ἀρετάς. Ὁ Κοπερνίκος νὰ κάμνη τοῦμπες, — ἂ, ἦτο πολὺ διὰ τοὺς ἀκαδημαϊκοὺς τεχνοκρίτας. . .

Μολονότι ἀναγνωρίζω τὴν ἀξίωσιν αὐτῶν ὡς πρὸς τὸ καθαρῶς τεχνικὸν σημεῖον, δὲν ἠμπορῶ ἐξ ἄλλου ἀνρνηθῶ τὴν ἰσχυρὰν καὶ ἐπιβάλλουσαν ψυχὴν τοῦ μαρμαρίου ἐκείνου. Ἡ ἐπαναστατικὴ μεγαλοφυΐα τοῦ Κοπερνίκου ἀπαυγάζει ζωηροτάτη. Νομίζει κανεὶς ὅτι πρὸ αὐτοῦ δὲν ἐστρέφετο ἡ Γῆ περὶ τὸν Ἥλιον, ἀλλ’ ὅτι ὑπήκουσεν εἰς τὸ πρόσταγμα του, εἰς τὴν ὄθησιν τῆς χειρὸς του. Ἡ μορφή του ἡ ὀλυμπία, ἡ ἀτενίζουσα εἰς ἐν σημεῖον τοῦ ἀχανοῦς, ἐκφράζει τὴν θέλησιν, ὅσην ἐνέχει δύναμιν ἡ νευρώδης χεὶρ ἢ περιστρέφουσα τὴν σφαῖραν, καὶ φαίνεται ὡς νὰ λέγῃ :

— Θέλω νὰ στρέψω καὶ σε στρέφω !

Ἐπὶ τὴν ἐποψὴν αὐτὴν μού ἔκαμιν ἐντύπωσιν τὸ ἀγάλμα. Εὐρὸν ἐν αὐτῷ κάτι τι ἀνώτερον τῆς συστηματικῆς τεχνικῆς ἀσθηρότητος ἐν τῇ συλλήψει καὶ τῇ ἐκτελέσει. Ἦτο ἡ ψυχὴ τοῦ νεαροῦ καλλιτέχνου ἀποτυπωμένη ἐκεῖ, ἀπειρος ἀκόμη, ἀλλ’ ἰδιοφυῆς, τολμηρὰ, ἔτοιμος νὰ ποπετάξῃ πρὸς ἄγνωστα ὕψη, νὰ καταβιβάσῃ ἐκεῖθεν καὶ νὰ μας δεῖξῃ νέα ἰδεώδη.

Τὸ κατώρθωσεν ; ἐνέμεινε μέχρι τέλους εἰς τὴν τόλμην τῆς καὶ εἰς τὴν ἀπόφασίν τῆς ;

Ποῖος ἤξεύρει ! Ἡ πατρίς τῶν ἀθανάτων γλυπτῶν ἴσως δὲν εἶνε σήμερον πρόσφορος διὰ καλλι-

τεχνικὰ ἰδεώδη καὶ καινοτομίας. . . Τούλάχιστον — χωρὶς νὰ ἐξετάσωμεν περισσότερον τὸ διατί, — εἰς τὰ τελευταῖα ἔργα τοῦ κ. Βρούτου ἀντικατεστάθη ἡ νεανικὴ τόλμη καὶ ἡ πρωτοτυπία διὰ τῆς ἀκριβείας καὶ τῆς εὐσυνειδησίας ἐν τῇ ἐκτελέσει. Τὸ ἔργον τοῦ γλύπτου εἶνε σήμερον καλαίσθητον, συμμαζευμένον, αὐστηρῶς κομψόν, περιτεχνημένον ἄλλὰ νέον τίποτε δὲν παρουσιάζει. Τὸ ἀντίθετον ἀκριβῶς τοῦ *Πνεύματος τοῦ Κοπερνίκου*.

Ἡ *Λουομένη* καὶ τὸ *Παῖδιον καὶ Καρκίνος*, τὰ δύο ὠραῖα ἔργα, τὰ ὁποῖα τὸ παρελθὸν ἔτος ἐξῆλθον ἐκ τῆς σμίλης τοῦ κ. Βρούτου, καὶ περὶ τῶν ὁποίων ἔγινε κάποιος λόγος εἰς τὴν δημοσιογραφίαν, ἐλκύουσιν τὴν προσοχὴν τοῦ σημερινοῦ ἐπισκέπτου τοῦ ἐργαστηρίου. Δημοσιεύομεν καὶ τῶν δύο τὰς εἰκόνας. Ἡ *Λουομένη* ἐκαλεῖτο εἰς τὴν ἀρχὴν, ἂν δὲν ἀπατώμαι, *Φαληρίς*, κατήρχετο δὲ διὰ κλίμακος λουτροῦ φαληρικοῦ εἰς τὴν θάλασσαν. Ἀλλὰ τοῦτο θὰ ἐράνη πολὺ πεζὸν εἰς τὸν καλλιτέχνην, ἀδιάφορον ἂν εἶχε τὴν πρωτοτυπίαν του ἢ κλίμαξ ἀντικατεστάθη διὰ βράχου καὶ ἡ Φαληρίς ἐγένετο *Λουομένη* παντὸς τόπου καὶ χρόνου. . . Τίποτε τὸ ἔκτακτον ἄλλ’ ἡ ἐργασία ὠραιότητη. Ἡ στάσις καλλιτεχνικωτάτη, ἡ γυμνότης ἀνατομικῶς ἐντελής. Καταβιβάζει τὸν ἕνα πόδα καὶ ἐγγίζει τὸ ὕδωρ. Ἀρχὴ πολὺ φυσικὴ καὶ ψυχολογημένη. Διατελεῖ ὑπὸ τὸ πρῶτον φρικὸς. Ἐπὶ τῆς φυσιογνωμίας τῆς ὁ μικρὸς στιγμιαίος δισταγμὸς ὑποχωρεῖ πρὸ τῆς ἰδέας τῆς εὐδαιμονίας τὴν ὁποίαν τῇ ὑπόσχεται ἡ θάλασσα, ἡ ὁποία τὴν προσκαλεῖ εἰς τὴν γλαυκὴν ἀγκάλην τῆς. Καὶ εἶνε ὠραία ἡ *Λουομένη*, πολὺ ὠραία ἔχει δὲ τοῦτο τὸ ἐξαιρετικόν, ἀντιθέτως πρὸς τὰς τόσας *Λουομένας* γυμνότητας τῆς σημερινῆς τέχνης εἶνε σεμνὴ.

Τὸ *Παῖδιον καὶ ὁ Καρκίνος*, τὴν ἰδέαν τοῦ ὁποίου ἐκφράζει καθαρῶτα ἡ παρατιθεμένη εἰκὼν, εἶνε παίγνιον, κομψόν παίγνιον τῆς σμίλης, ἡ ὁποία θὰ ἐκουράσθη ἀνασφύρουσα ἐπὶ μακρὸν ἐκ τοῦ κόλπου τοῦ μαρμαρίου τὰς σοβαρὰς ὕψεις τῶν ἀρχαίων θεῶν. Καὶ δὲν ἔκαμιν ὀλίγους ὁ κ. Βρούτος. Ἰδοὺ ἐνώπιόν σας τὸ *Δωδεκάθεόν* του, τὸ κάλλιστον τῶν ἔργων του. Διακρίνετε τὴν παράστασιν ἐν γένει, τὴν στάσιν, τὰ σώματα, τὰς πτυχώσεις ἄλλὰ δὲ ἠμπορεῖτε νὰ λάβετε ἰδέαν περὶ τοῦ κάλλους καὶ τῆς ἐκφράσεως τῶν φυσιογνωμιῶν, ἂν δὲν ἰδῆτε τὴν ὠραίαν αὐτῶν σειρὰν τῶν ἡμιαναγλύφων κομψοτεχνημάτων, τὴν ὁποίαν ἀδύνατον νὰ χορτάσετε εἰς μίαν μόνην ἐπίσκεψιν. Τὰ μικύλα ἐκεῖνα κεφαλάκια σὰς ἐλκύουσιν, σὰς καθηλόνουσιν, σὰς γοητεύουσιν. Ἡ Ἄρτεμις προπάντων ὑπερέχει μὲ τὴν ὠραιότητα τῆς μορφῆς, τόσῳ σύμφωνον πρὸς τὸ εὐπετὲς τῆς κυνηγέτιδος σώμα. Ἀλλὰ τοῦ γλύπτου ἡ τέχνη καὶ εἰς τὰ ἄλλα ἐπίσης διαφαίνεται ἀγαλμάτια. Μολονότι μαρμαρίνοι, γλαυκοὶ φαίνονται, ὡς ὀρθῶς παρετηρήθη, οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ Ποσειδῶνος δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ γνωρίζετε ἀπὸ τὴν μυθολογίαν ὅτι ὁ Ἡρακλῆς εἶνε χωλός τοῦ Ἀπόλλωνος δὲ τὸ ἔκπαγλον πρόσωπον νομίζεις ὅτι ἀκτινοβολεῖ.

Ἐκ τῶν κοσμούντων τὴν πόλιν τῶν Ἀθηναίων ἀνδριάντων, ἔργα τοῦ Βρούτου εἶνε ὁ τοῦ Κοραῆ

πρὸ τοῦ Πανεπιστημίου καὶ ὁ τοῦ Κωνσταντίνου Ζάππα πρὸ τοῦ Ζαππείου (ὅπως καὶ ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει τοῦ ἰδίου), εἰς δὲ τὸ Νεκροταφεῖον διακρίνονται δύο μνημεῖα τοῦ καλλιτέχνου μας, τὸ τοῦ Παπαδάκη, παριστῶν τὴν Ἐπιστήμην καὶ τὸ τοῦ Ῥάλλη, συμβολίζον τὴν Θρησκείαν. Ἄν εἰς ταῦτα προσθέσωμεν τὸν Ἀχιλλέα καὶ τὸν Πάριν, οἵτινες ἠγοράσθησαν διὰ τὸ Μουσεῖον τῆς Βοστώνης, ἔχομεν ἀπαραίτητον τὰ κυριώτερα ἔργα τοῦ Βρούτου.

Ὁ Γεώργιος Βρούτος ἐγεννήθη ἐν Ἀθήναις τῷ 1843 ἐκ πατρὸς καὶ μητρὸς ἀθηναίων, πάππου δὲ Κρητός. Νεώτατος ἀκόμη ἠναγκάσθη ἕνεκα πτωχείας νὰ διακόψῃ τὰς σπουδὰς του καὶ νὰ προσκολληθῆ εἰς τὸ ἐργαστήριον τοῦ Ἰωάννου Κόσσου, ὅπου εἰργάσθη ὡς μαθητευόμενος ἐπὶ ἑπτὰ ἔτη. Τοῦ καλοῦ κάγαθου διδασκάλου του καὶ προστάτου ὁ Βρούτος διατηρεῖ εὐγνώμονα μνήμην καὶ εὐλογητήν.

Τῷ 1866 ἀπεστάλη εἰς Ρώμην, ὡς ὑπότροφος τῆς Κυβερνήσεως, πρὸς τελειοποίησιν τῶν σπουδῶν του. Ἐξελθὼν ἐκ τῆς Ἀκαδημίας τῶν Καλῶν Τεχνῶν, μετὰ τὰ ἀνώτερα βραβεῖα τιμημένος, ἐπέστρεψεν εἰς Ἀθήνας τῷ 1873. Καὶ τότε μὲν ἀνέλαβε τὸ ἐργαστήριον τοῦ ἀποθανόντος Κόσσου, βραδύτερον δὲ, τῷ 1883, διωρίσθη καὶ καθηγητὴς τῆς γλυπτικῆς ἐν τῷ Πολυτεχνείῳ, ὡς διάδοχος τοῦ ἀποθανόντος Λ. Δρόση.

Ὁ Βρούτος ἔχει γλυκεῖαν φυσιογνωμίαν, μειδιάμα συμπαθές, ὀφθαλμοὺς πλήρεις καλλιτεχνικοῦ πυρός. Εἶνε εὐπροσῆγορος καὶ ὀμιλητικὸς, ὑποδέχεται δὲ μετὰ ὑποχρεωτικῆς εὐγενείας τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ ἴδουν τὰ ἔργα του καὶ τοὺς ξαναγεῖ ἀνὰ τὸ ἐργαστήριόν του, μετὰ ὅλην τὴν αἰδήμονα τῆς ψυχῆς του μετριοφροσύνην, χωρὶς ὁ ἐλάχιστος αὐτάρεσκος ἢ ὑπεροπτικὸς λόγος νὰ διαφύγῃ ἐκ τοῦ στόματός του.

Πράγμα σπάνιον διὰ τοὺς σημερινούς καλλιτέχνους τῶν Ἀθηνῶν, οἱ ὅποιοι ὡς ἐπιτοπλεῖστον ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν των ἀκούουν τοὺς ἐπαίνους! . . .

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ἈΝΑ ΤΟΝ ἙΛΙΚΩΝΑ¹

ΒΑΛΛΙΣΜΑΤΑ

Καὶ ἐν Γαλλίᾳ τὰ βαλλίσματα μᾶς παρουσιάζονται ὡς τὰ παλαιότατα τῶν δημῶδων ἔσμημάτων. Ἀξιοσημείωτον δ' εἶνε ὅτι τὰ βαλλίσματα εὐρίσκοντο¹ ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ ἐν στενωτάτῃ σχέσει πρὸς μιμητικὸν χορὸν ὁμοιοτάτους πρὸς ἀρχαίους ἑλληνικοὺς. Αὐτόπτης μάρτυς ὁ Φωριέλ διηγείται ὅτι εἶδε χορὸν τοιοῦτον, καθ' ὃν ὁ χορευτὴς ἐμιμεῖτο τὰς συνήθεις τοῦ γεωργοῦ πράξεις: Ἡροτρία δηλαδή, ἔσπειρεν, ἐθήριζε καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς μέχρι τέλους. Ἐκάστη τοῦ βαλλίσματος στροφή ἐψάλλετο ἀδρανῶς καὶ μετὰ βραδείας κινήσεως, μιμουμένης οἷον τὸν κόπον καὶ τὴν κούρασιν τοῦ γεωργοῦ. Ζωηροτάτην κίνησιν εἶχε μόνον ἡ ἐπιφύξις,

καθ' ἣν οἱ χορευταὶ παρεδίδοντο ὅλως διόλου εἰς τὴν φαιδρότητα. Ἀνάλογον ἀλλὰ ποικιλώτερον χορὸν ἀναφέρει ὁ Ξενοφῶν, τὴν καρπαίαν τῶν Αἰνιάνων καὶ Μαγνήτων χορευομένην ὑπὸ δύο.

«Ὁ δὲ τρόπος τῆς ὀρχήσεως ἦν: ὁ μὲν παραθέμενος τὰ ὄπλα σπείρει καὶ ζευγηλατεῖ πυκνὰ μεταστρεφόμενος ὡς φοβούμενος· ληστής δὲ προσέρχεται· ὁ δ' ἐπειδὴν προῖδηται ἀπαντᾷ ἀρπάσας τὰ ὄπλα καὶ μάχεται πρὸ τοῦ ζεύγους· καὶ εἴτα ταῦτ' ἐποίουν ἐν ῥυθμῷ πρὸς τὸν αὐλόν· καὶ τέλος ὁ ληστής δέσας τὸν ἄνδρα καὶ τὸ ζεῦγος ἀπάγει· ἐνίστε δὲ καὶ ὁ ζευγηλάτης τὸν ληστήν· εἴτα παρὰ τοὺς βόας ζεύξας ὀπίσω τὴν χεῖρα δεδεμένον ἐλαύνει».

Οἱ κυριώτεροι τῶν χορῶν τῆς μεσημβρινῆς Γαλλίας καὶ οἱ τὰ μάλιστα δημοφιλεῖς κατὰ τοὺς πρὸ τοῦ IB' αἰῶνος χρόνους ἦσαν κυκλικοί. Ὡς δ' ἐκ τῆς ἑλληνικῆς αὐτῶν καταγωγῆς ὠνομάζοντο ἐκ τῆς ἑλληνικῆς λέξεως χοροί. Οἱ χοροὶ οὗτοι, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῶν συγγραφέων, ἦσαν πάντες μιμητικοὶ καὶ πάντες εἶχον τι τὸ δραματικόν. Τὸ συνοδεῦον αὐτοὺς ἄσμα περιέγραφε μίαν πράξιν, μίαν σειρὰν καταστάσεων πραγμάτων, τὰς ὁποίας οἱ χορευόντες παρίστανον διὰ τῶν χειρονομιῶν των. Τὸ ποίημα διηρεῖτο εἰς στροφάς, πάσας ἀποληγούσας εἰς τὴν αὐτὴν ἐπιφύξιν. Οἱ χορευταὶ ἔδρων ἢ ἐχειρονομούν μόνον ὅπως μιμηθῶσι τὴν πράξιν ἢ τὴν κατάστασιν τὴν ἐν τῇ στροφῇ περιγραφομένην. Κατὰ τὴν ἐπιφύξιν οἱ χορευταὶ ἐνούντες τὰς χεῖρας ἐχόρευον κυκλικῶς μετὰ ταχύτητα ζωηρὰν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον.

Παρὰ τὰ δημῶδη ἄσματα τὰ συνοδεύοντα τοὺς τοιοῦτους χοροὺς ὑπῆρχεν ἐν Προθηγγίᾳ ἡ καλλιεργημένη ποίησις τῶν τρουβαδῶρων. Ἐπειδὴ δὲ οἱ τρουβαδῶροι ἢ ἀνήκον εἰς τὴν τάξιν τῶν ἵπποτων ἢ ἔγραφον ὅπως ψάλλωσι τὰ ποιήματά των πρὸ τῶν ἵπποτων καὶ τῶν κυριῶν των, συνέβαινε ὥστε ὁ προθηγγιανὸς λαὸς νὰ μὴ ἀπολαμβάνῃ σχεδὸν τίποτε ἐκ τῆς ποιήσεως ταύτης. Ὅπως ὁμως εἶχε τὸν ἑαυτοῦ τρόπον νὰ σκέπτεται καὶ νὰ ἐρωτολογῇ, οὗτος εἶχε καὶ τὸν τρόπον νὰ ψάλλῃ τὸν ἔρωτά του, χονδροειδέστερον βεβαίως ἀλλ' ἀπλουστερον καὶ ἀφελέστερον ἢ ὅτι ἦτο ὁ τῶν ἵπποτων ποιητῶν. Τοιοῦτοτρόπως ὑπῆρχαν ἐν Προθηγγίᾳ δύο εἶδη ἐρωτικῆς ποιήσεως, ἡ τῶν τρουβαδῶρων καὶ ἡ τοῦ λαοῦ.

Αἱ δύο αὗται ποιήσεις ἀναμφιβόλως ἐπὶ τινὰ χρόνον ἕμενον χωρισταί. Ἀδύνατον ὁμως ἦτο, προϊόντος τοῦ χρόνου, νὰ μὴ ἐξασκήσωσιν ἀμοιβαίαν τινὰ ἐπίδρασιν ἐπ' ἀλλήλων, καὶ νὰ μὴ τείνωσι κατὰ τινὰ τρόπον εἰς τὸ νὰ προσεγγίσωσιν ἀλλήλας καὶ συγχανευθῶσιν εἰς μίαν μόνην: Εἰς πᾶν ὅ,τι ἔχει σχέσιν πρὸς τὴν τέχνην καὶ τὰς διασκεδάσεις ὁ λαὸς μιμεῖται πάντοτε τὰς ἀνωτέρας κλάσεις. Διὰ νὰ γευθῶν δὲ καὶ ἀποδεχθῶσι τὴν ποίησιν τῶν τρουβαδῶρων οἱ λαοί, ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων ἤκμαζε, δὲν ἐπερίμενον ἢ νὰ εὔρουσιν ἐν αὐτῇ κάτι τι ἀρμόζον εἰς αὐτοὺς.

Ἀφ' ἐτέρου ἀδύνατον ἦτο νὰ μείνουσιν οἱ τρουβαδῶροι διὰ παντὸς ἐσπερημένοι πάσης συμπαθείας διὰ

¹ Ἰδὲ σελ. 26.